

รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary Report)

โครงการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อม ระดับยุทธศาสตร์ (SEA)

เสนอต่อ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สารบัญ

	หน้า
1. ผลการดำเนินงานโครงการ	1
1.1 การฝึกอบรมเชิงวิชาการด้าน SEA มีการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้	2
1.2 การปรับปรุงข้อเสนอการจัดทำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ และแนวทางการประเมิน สิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ฉบับคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พ.ศ. 2561).....	7
1.3 การเสริมสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจด้าน SEA ให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง.....	13
2. บทเรียนที่ได้จากการดำเนินงานโครงการ	19
3. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	22
3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการขับเคลื่อน SEA.....	22
3.2 ข้อเสนอแนะการดำเนินงานในระยะต่อไป.....	25

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.2-1 สรุปกิจกรรมการจัดประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ครั้งที่ 3 และครั้งที่ 4	7
ตารางที่ 1.3-1 สรุปกิจกรรมการจัดประชุมสัมมนาเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และระดมความคิดเห็นเรื่อง SEA ให้กับ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง.....	14

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ดำเนินการโครงการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ระหว่างเดือนมีนาคม พ.ศ. 2562 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2563 โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการ 1) รวบรวมผลการศึกษา SEA จากแหล่งต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเป็นกรณีตัวอย่าง และประสบการณ์เรียนรู้ในด้านระบบและกลไก กระบวนการและแนวทางปฏิบัติของ SEA และรวบรวมและจัดทำแหล่งข้อมูลตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับ SEA ทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี สำหรับรายสาขาหรือเชิงพื้นที่ที่ถูกกำหนดเป็นประเภทของแผนหรือแผนงานที่ต้องทำ SEA 2) สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ SEA ให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยผ่านการจัดฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA ให้กับผู้ทำการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการประชุมสัมมนา และ 3) ปรับปรุงและพัฒนาข้อเสนอการดำเนินการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์และแนวทาง (Guideline) การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ของประเทศให้มีความเหมาะสม โดยมีเป้าหมาย ประกอบด้วย 1) รายการแหล่งข้อมูลตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับ SEA ทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม สำหรับรายสาขาหรือเชิงพื้นที่ที่ถูกกำหนดเป็นประเภทของแผนงานที่ต้องทำ SEA เพื่อให้เป็นฐานข้อมูลเบื้องต้นในการจัดทำ SEA 2) มีหลักสูตรในการฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA ทั้งในระดับนโยบาย และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสถาบันการศึกษา/ บริษัทที่ปรึกษา 3) มีการจัดฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA ทั่วประเทศ แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั่วประเทศ จำนวน 750 คน ทั้งในระดับนโยบาย เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับ SEA ของหน่วยงานต่างๆ และสถาบันการศึกษาและมีการจัดประชุมกลุ่มย่อย 4 ครั้งๆ ละ 80 คน และสัมมนาเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เรื่อง SEA ให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจำนวน 2 ครั้งๆ ละ 200 คน 4) มีข้อเสนอการดำเนินการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ และแนวทาง (Guideline) การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ฉบับปรับปรุง ที่มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อน SEA ในทางปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ และ 5) จัดพิมพ์คู่มือ SEA ฉบับประชาชน สำหรับเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไป จำนวน 10,000 เล่ม ทั้งนี้ สามารถสรุปรายละเอียดผลการดำเนินงานได้ ดังต่อไปนี้

1. ผลการดำเนินงานโครงการ

ภายใต้โครงการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ได้ดำเนินกิจกรรม ได้แก่ 1) การฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA 2) การปรับปรุงข้อเสนอการดำเนินการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์และแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ฉบับคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พ.ศ. 2561) และ 3) การเสริมสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจด้าน SEA ให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 การฝึกอบรมเชิงวิชาการด้าน SEA มีการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

1) การจัดประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อระดมความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตร 2 ครั้ง

โครงการได้ดำเนินการจัดประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อระดมความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 2 ครั้ง เมื่อวันอังคารที่ 7 พฤษภาคม และวันพฤหัสบดีที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2562 ที่ผ่านมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมจากหน่วยงานราชการ/ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำ SEA โดยตรง หน่วยงานเอกชนที่มีโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ และองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม องค์กรพัฒนาเอกชน สถาบันการศึกษา และนักวิชาการอิสระในพื้นที่ ทั้งหมดจำนวน 199 ราย ทั้งนี้ สามารถสรุปประเด็นข้อสังเกตจากการประชุม และหลักสูตรการฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA รายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) สรุปประเด็นข้อสังเกตจากการประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องครั้งที่ 1 และ 2 มีประเด็นข้อคิดเห็น ที่สำคัญ คือ หลักสูตรต้องมีความชัดเจน ง่ายต่อความเข้าใจ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง โดยมีการอธิบายขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการจัดทำSEA รวมไปถึงความเชื่อมโยงระหว่างกระบวนการจัดทำนโยบาย แผน และแผนงานกับกระบวนการ SEA และกรณีศึกษาต่างๆ โดยเฉพาะจากต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังต้องอธิบายถึงความแตกต่างระหว่าง SEA และ EIA ให้ชัดเจน สำหรับกลุ่มเป้าหมายในการอบรมนั้นควรมีการกำหนดให้ชัดเจน และปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายนั้นๆ เช่น หลักสูตรระยะสั้นสำหรับผู้บริหาร และหลักสูตรสำหรับผู้ปฏิบัติ เป็นต้น และควรมีการปรับปรุงระยะเวลาที่ใช้ในการอบรมแต่ละหัวข้อให้สอดคล้องกับเนื้อหา

(2) สรุปหลักสูตรการฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA

โครงการได้พิจารณาเนื้อหาหลักจากขั้นตอนและวิธีจากแนวทางปฏิบัติการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (กพย., 2561) รวมถึงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการจัดประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น เรื่อง หลักสูตรการฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA รวมทั้งได้สังเคราะห์และปรับปรุงเนื้อหาเพิ่มเติมจากเอกสารอ้างอิงที่เกี่ยวข้องและเผยแพร่ ซึ่งได้พิจารณานำมาเพิ่มเติมตามความเหมาะสม โดยกระบวนการฝึกอบรมหลักสูตรนี้มีเนื้อหาของบทเรียนทั้งหมด 11 บทเรียน เพื่อใช้ในการฝึกอบรม 5 วัน/ หลักสูตร ดังนี้

บทเรียนที่ 1 ความเข้าใจพื้นฐานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ โดยบทนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ นิยาม ความสำคัญ รูปแบบ ความสัมพันธ์และอิทธิพล และประโยชน์ของการใช้ SEA

บทเรียนที่ 2 หลักการและกระบวนการของ SEA ที่ดี โดยบทนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการ SEA ที่ดี ขั้นตอนการศึกษา SEA ความเชื่อมโยงระหว่างกระบวนการ SEA และกระบวนการจัดทำแผน และข้อควรคำนึงในการใช้ SEA ให้มีประสิทธิภาพ

บทเรียนที่ 3 การกลั่นกรอง (Screening) และการเตรียมงานการศึกษา SEA โดยบทนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการกลั่นกรอง (Screening) และการเตรียมงานการศึกษา SEA (Preparatory Task for SEA)

บทเรียนที่ 4 การกำหนดประเด็นและขอบเขตการศึกษาที่เหมาะสม (Scoping) บทนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะของการกำหนดขอบเขตที่ดี ขั้นตอนการกำหนดขอบเขต และประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issues)

บทเรียนที่ 5 การประเมินแนวโน้มของ Baseline ก่อนมีการพัฒนา (Baseline Assessment) โดยบทนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะของการประเมินพื้นฐาน ขั้นตอนการประเมินพื้นฐาน และสิ่งที่ควรพิจารณาปฏิบัติในขั้นตอนการประเมินพื้นฐาน

บทเรียนที่ 6 การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมใน SEA อย่างมีประสิทธิภาพ (Public Participation) โดยบทนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการมีส่วนร่วมในกระบวนการ SEA การจัดลำดับความสำคัญ ผู้มีส่วนได้เสีย ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในกระบวนการ SEA และเทคนิควิธีการของการมีส่วนร่วม

บทเรียนที่ 7 การพัฒนาและประเมินทางเลือกเพื่อความยั่งยืน (Alternative Development and Assessment for Sustainability) โดยบทนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาและประเมินทางเลือกเพื่อความยั่งยืน การหาทางเลือกการพัฒนา (Identification of Alternatives) การประเมินความยั่งยืนของทางเลือก (Assessing the Sustainability of Alternatives) และคุณลักษณะที่ดีของทางเลือก

บทเรียนที่ 8 เครื่องมือในการประเมินทางเลือก (Tools for Alternative Assessment) โดยบทนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการประเมินผลกระทบจากทางเลือก และการประเมินทางเลือก

บทเรียนที่ 9 การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน (Measures for Sustainability) โดยบทนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะของการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน

บทเรียนที่ 10 การนำผลการศึกษา SEA ไปมีผลต่อการพัฒนา (SEA Integration) โดยบทเรียนที่ 10 นี้ ไม่ได้จัดให้มีการสอนโดยผ่านการเรียนร่วมกันในส่วนกลาง (Plenary) แต่จะใช้รูปแบบการฝึกปฏิบัติและทำความเข้าใจในกิจกรรมกลุ่ม (Group Session)

บทเรียนที่ 11 การควบคุมคุณภาพ และการรายงาน (Quality Control and Reporting) โดยบทนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับเกณฑ์การพิจารณาคุณภาพกระบวนการ SEA การจัดทำรายงานในกระบวนการจัดทำ SEA และการพิจารณาออกแบบข้อเสนอโครงการ (TOR)

2) การจัดอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมให้วิทยากรผู้สอนหลักสูตรการฝึกอบรม SEA โดยผู้ทรงคุณวุฒิระดับนานาชาติ

โครงการได้เรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณวุฒิและประสบการณ์ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ คือ Professor Maria Rosario Partidario ศาสตราจารย์จาก University of Lisbon ประเทศโปรตุเกส ผู้ทรงคุณวุฒิระดับนานาชาติ และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ซึ่งมีประสบการณ์ในการดำเนินงานมากกว่า 20 ปี เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้ฝึกสอน ทั้งนี้ในการฝึกอบรมผู้ทรงคุณวุฒิระดับนานาชาติได้บรรยายถึงหลักการพื้นฐานและวิวัฒนาการของ SEA การหาหรือแนวคิดและวิวัฒนาการของ SEA ในประเทศไทย และกระบวนการคิดเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Thinking) โดยมีผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมอบรมทั้งหมด 25 ราย

ในการอบรมครั้งนี้ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิระดับนานาชาติไปถ่ายทอดให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรม SEA ทั่วประเทศรับทราบกระบวนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ได้อย่างถูกต้องชัดเจน

3) การจัดฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA ทั่วประเทศ

โครงการได้จัดฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA ทั่วประเทศ รวม 6 ครั้ง (5 ภูมิภาค) ประกอบด้วย กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคเหนือ ในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2562 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ด้าน SEA ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย แผน และแผนงาน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ รวมถึงได้ทดลองพัฒนาทักษะและความสามารถในการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ และร่วมระดมสมองปรับปรุงและพัฒนาข้อเสนอการจัดทำ การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์และแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ของประเทศ โดยมีผู้เข้าร่วมฝึกอบรมจากกลุ่มหน่วยงานราชการ กลุ่มหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์โดยเฉพาะ กลุ่มสถาบันการศึกษา และบริษัทที่ปรึกษาที่เกี่ยวข้อง จำนวนทั้งหมด 900 ราย

ทั้งนี้ รูปแบบการฝึกอบรมแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) เกมเสริมสร้างการสื่อสารและกระบวนการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เช่น Egg Drop Drawing Bricks เป็นต้น 2) กิจกรรมกลุ่ม โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมกันแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนภายในกลุ่มย่อย 3) กิจกรรมการบรรยายเนื้อหา SEA โดยผู้เชี่ยวชาญ และ 4) กรณีศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาจังหวัดเจริญบุรี เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมกันศึกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยผ่านกรณีศึกษา

สรุปผลการจัดอบรมทางวิชาการด้าน SEA ทั่วประเทศ

จากการฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA ทั่วประเทศ (จำนวน 6 ครั้ง) พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้ความเข้าใจในกระบวนการ SEA ในภาพรวมก่อนเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 82.2 จากเดิมร้อยละ 43.3 ทั้งนี้ สามารถสรุปรายละเอียดความรู้ความเข้าใจได้ ดังนี้

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจทฤษฎีและแนวคิดด้าน SEA เพิ่มขึ้นร้อยละ 85.7 จากเดิมร้อยละ 45.7 มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการ SEA เพิ่มขึ้นร้อยละ 81.5 จากเดิมร้อยละ 41.3 จัดทำรายงาน SEA เพิ่มขึ้นร้อยละ 76.2 จากเดิมร้อยละ 35.6 กำหนดยุทธศาสตร์ เพิ่มขึ้นร้อยละ 81.2 จากเดิมร้อยละ 46.7 ประเมินผลกระทบ เพิ่มขึ้นร้อยละ 83.4 จากเดิมร้อยละ 47.6 ใช้ SEA เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ เพิ่มขึ้นร้อยละ 83.0 จากเดิมร้อยละ 38.4 ใช้ SEA เป็นเครื่องมือในการคาดการณ์ เพิ่มขึ้นร้อยละ 82.3 จากเดิมร้อยละ 37.9 การคิดเชิงยุทธศาสตร์ เพิ่มขึ้นร้อยละ 84.1 จากเดิมร้อยละ 48.3 และการเตรียมและอบรม Team Work เพิ่มขึ้นร้อยละ 82.3 จากเดิมร้อยละ 48.3 อีกทั้งผลการประเมินระดับความเข้าใจในเนื้อหาการฝึกอบรมก่อนและหลังการอบรมในภาพรวม พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจหลังอบรม 9 คะแนน รวมถึงหลักสูตรการฝึกอบรมนี้เป็นที่ยอมรับจากผู้เข้ารับการอบรม เนื่องจากได้ชีวิตได้จากผลการประเมินสภาพความรู้สึก (Smiling Face) ที่มีการประเมินความรู้สึกของผู้เข้ารับการอบรมในทุกวัน ซึ่งส่วนใหญ่มีความรู้สึกพึงพอใจต่อหลักสูตรและรูปแบบการฝึกอบรมและดีขึ้นตามลำดับของแต่ละวัน อีกทั้งยังสามารถชีวิตได้จากจำนวนของผู้เข้ารับการอบรมที่มีเพิ่มขึ้นในแต่ละรอบของการฝึกอบรม เนื่องจากมีการประชาสัมพันธ์บอกต่อ (Word of Mouth) จากผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมกันเอง ซึ่งถือเป็นส่วนที่ช่วยประชาสัมพันธ์หลักสูตรและยืนยันประสิทธิภาพของหลักสูตรได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ผู้เข้าอบรมได้สรุปความรู้ ความเข้าใจ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ เพื่อนำไปปรับใช้ในการกำหนดนโยบาย แผน และแผนงาน ในหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- นิยามและความสำคัญของการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ รวมถึงความแตกต่างระหว่าง SEA กับการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA)
- เข้าใจพื้นฐานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์ ความสำคัญ และประโยชน์ของการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ รวมถึงหลักการ SEA ที่ดี
- เข้าใจในกระบวนการ SEA เช่น การกำหนดขอบเขต การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์และตัวชี้วัด การพัฒนาทางเลือกที่เหมาะสม รวมถึงการรายงานผลและการสื่อสารกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
- การบูรณาการและการปรับกระบวนการในการดำเนินงานเพื่อกำหนดนโยบาย แผน และแผนงานที่หน่วยงานจัดทำ เช่น การกำหนดทางเลือกโดยวิเคราะห์ครอบคลุมทั้งประเด็นมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

- SEA ช่วยเพิ่มความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล รวมทั้งมีการเชื่อมโยงให้เห็นภาพในการปฏิบัติงานจริงด้วยการมีส่วนร่วม เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของแผนและนำไปสู่การสนับสนุน

รวมทั้งการนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปปรับใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรมทั้งต่อตนเองและต่อหน่วยงาน
ดังนี้

สำหรับตนเอง ได้แก่

- สามารถนำแนวคิด และหลักการของ SEA ไปปรับใช้ในการพิจารณางานที่ได้รับมอบหมายให้ครอบคลุมในทุกด้าน มีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ มองภาพแบบองค์รวม ทั้งการทำงานภาคสนามและงานเอกสารในสำนักงาน ทำให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและพิจารณาอย่างรอบคอบ
- ได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและแนวทางกระบวนการปฏิบัติที่ดีในการศึกษา SEA
- เกิดความคิดวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีมุมมองไปถึงจุดมุ่งหมายโดยไม่จำเป็นต้องเป็นทางตรงเสมอไป และช่วยให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีขึ้น ช่วยปรับปรุงในการตัดสินใจ ให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น พัฒนาขีดความสามารถของตัวเองเพิ่มขึ้น
- การนำเทคนิควิธี/ เครื่องมือ/ กลไกการดำเนินงาน SEA มาปรับใช้และพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพและได้ผลสัมฤทธิ์ยิ่งขึ้น

สำหรับหน่วยงาน ได้แก่

- นำไปร่วมปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานและจัดทำภารกิจหลักที่สำคัญสำหรับหน่วยงานให้มีการดำเนินงานที่ก่อให้เกิดการบรรลุเป้าหมายที่สัมฤทธิ์ผล ตลอดจนการบรรลุตามหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการจัดทำนโยบาย และแผนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- นำความรู้และทักษะไปใช้วิเคราะห์และดำเนินงานให้เป็นระบบชัดเจน รวมทั้งขับเคลื่อนนโยบาย แผน และแผนงานของหน่วยงานที่เน้นให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

1.2 การปรับปรุงข้อเสนอการจัดทำประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ และแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ฉบับคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พ.ศ. 2561) ผ่านกิจกรรมสำคัญ ได้แก่

1) การจัดประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อระดมความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตร 2 ครั้ง

มีวัตถุประสงค์เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงข้อเสนอการจัดทำ การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (รวมถึงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. ...) และแนวทาง (Guideline) การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ โดย ดำเนินการจัดประชุมเมื่อวันศุกร์ที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2562 และวันอังคารที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2562 โดยมี ผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมดจำนวน 274 ราย (ตารางที่ 1.2-1)

ตารางที่ 1.2-1 สรุปกิจกรรมการจัดประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ครั้งที่ 3 และครั้งที่ 4

ลำดับ	กิจกรรม	วัน เดือน ปี	กลุ่มเป้าหมาย	ผู้เข้าร่วมประชุม (ราย)
1	การจัดประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ครั้งที่ 3	วันศุกร์ที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2562	● หน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ ประกอบด้วย หน่วยงานส่วนกลางและภูมิภาค ที่มีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย แผน และแผนงาน (Policy, Plan, Program) ● หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำ SEA โดยตรง	125
2	การจัดประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ครั้งที่ 4	วันอังคารที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2562	● หน่วยงานเอกชนที่มีโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ ● องค์การเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม องค์กรพัฒนาเอกชน สถาบันการศึกษา และ นักวิชาการอิสระในพื้นที่	149
ผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น (ราย)				274

ทั้งนี้ โครงการได้นำประเด็นข้อคิดเห็นจากการประชุมมาปรับใช้กับการปรับปรุงข้อเสนอการจัดทำ และร่างแนวทางฯ ฉบับปรับปรุง ซึ่งประเด็นหลักสำคัญที่ที่ปรึกษาได้นำมาพิจารณาประกอบการปรับปรุง โดยเฉพาะ

- การเพิ่มเติมนิยามความหมายของคำว่าสิ่งแวดล้อมสำหรับ SEA
- การปรับปรุงเนื้อหาหัวข้อหลักการ SEA ที่ดี โดยเพิ่มเติมคำอธิบายให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น
- การปรับปรุงเนื้อหาหัวข้อประโยชน์ที่ได้รับ โดยระบุประโยชน์ของ SEA ที่จะมีผลลัพธ์ตามมาอย่างเป็นรูปธรรม และประโยชน์ที่แต่ละภาคส่วนจะได้รับ เพื่อให้เกิดความชัดเจน

- การปรับปรุงรายละเอียดใน บทที่ 3 ขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงาน SEA ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบในขั้นตอนสำคัญ

สรุปประเด็นข้อสังเกตจากการประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องครั้งที่ 3 และ 4 มีประเด็นข้อคิดเห็น ที่สำคัญ คือ ภาษาที่ใช้ในแนวทางต้องมีการเรียบเรียงให้เข้าใจง่าย และมีการนำเสนอในรูปแบบอื่นๆ นอกจากการเขียนบรรยาย เช่น รูปและตารางประกอบ รวมไปถึงการนิยามศัพท์ต่างๆ และการยกตัวอย่างประกอบในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน เนื่องจากการจัดทำ SEA นั้นยังเป็นเรื่องใหม่ นอกจากนี้การจัดทำร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. .... นั้น ควรมีการกำหนดเกณฑ์นโยบาย แผน และแผนงานใดบ้าง ที่ต้องจัดทำ SEA และมีการผลักดันกลไกด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และมีการอธิบายถึงภารกิจของแต่ละหน่วยงาน เช่น หน่วยงานใดมีหน้าที่กำกับดูแลการจัดทำ SEA รวมไปถึงการกำหนดคุณสมบัติของบริษัทที่ปรึกษาที่สามารถจัดทำ SEA ได้ โดยเพิ่มเติมว่าหน่วยงานเจ้าของแผนและแผนงานนั้นๆ สามารถจัดทำ SEA ได้เองภายในหน่วยงานหรือไม่

2) ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงข้อเสนอ และแนวทาง SEA

(1) การปรับปรุงร่างข้อเสนอการจัดทำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

โครงการได้รวบรวมผลการศึกษา ทั้งจากการทบทวนข้อมูลต่างๆ รวมถึงความคิดเห็นที่ได้รับจากผลการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายใต้โครงการ นำมาปรับปรุงให้เกิดความชัดเจน ทันท่วงที โดยไม่ได้เปลี่ยนแปลงสาระสำคัญจากเดิมไปมากนัก ให้สอดคล้องกับแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ที่ได้ปรับปรุงขึ้นใหม่ โดยมีประเด็นสำคัญดังนี้

- ปรับปรุงหัวข้อความหมายและนิยามศัพท์ของคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ให้มีความถูกต้องและทันสมัย
- ปรับปรุงหัวข้อการติดตามประเมินผลให้มีความชัดเจนว่าหน่วยงานใดหรือภาคส่วนใดที่จะเข้ามามีบทบาทหน้าที่หรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการติดตามประเมินผล
- ปรับปรุงสาระสำคัญที่ควรถูกเสนอไว้ในรายงาน SEA เพื่อให้สอดคล้องกับรายละเอียดของแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมที่ได้มีการปรับปรุงขึ้นใหม่

ทั้งนี้ ในรายละเอียดทั้งหมดของข้อเสนอการจัดทำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์นี้ได้ปรับปรุงให้มีรายละเอียดที่สอดคล้องกับแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมที่ได้มีการปรับปรุงขึ้นใหม่ ฉบับปี พ.ศ. 2563 เรียบร้อยแล้ว โดยรายละเอียดของข้อเสนอการจัดทำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ประกอบด้วย 2 หัวข้อหลัก ดังนี้

1) หลักการและเหตุผล

- (1) ความเป็นมา
- (2) ความหมายและนิยามศัพท์
- (3) กรอบแนวคิดการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

2) ข้อเสนอต่อการจัดทำ การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA)

- (1) หลักการและเหตุผลในการพิจารณา กำหนดประเภทของแผนหรือแผนงานหรือโครงการขนาดใหญ่ ที่ควรดำเนินการจัดทำ SEA
- (2) การแบ่งแผน/ แผนงานที่ควรทำ SEA
- (3) กระบวนการ หลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดทำ SEA
- (4) องค์กรและกลไก รวมทั้งระเบียบที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อน SEA ของประเทศไทย (ณ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2562)
- (5) แนวทางการสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันและเพิ่มศักยภาพ รวมทั้งเผยแพร่หลักเกณฑ์และแนวทางการประเมิน SEA ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(2) การปรับปรุงร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. ....

โครงการ และฝ่ายเลขานุการ สศช. (กองยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) ได้ร่วมกันปรับปรุงร่างระเบียบฯ โดยมีเนื้อหาหลัก 2 ส่วน ประกอบด้วย 1) บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. .... และ 2) ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. ....

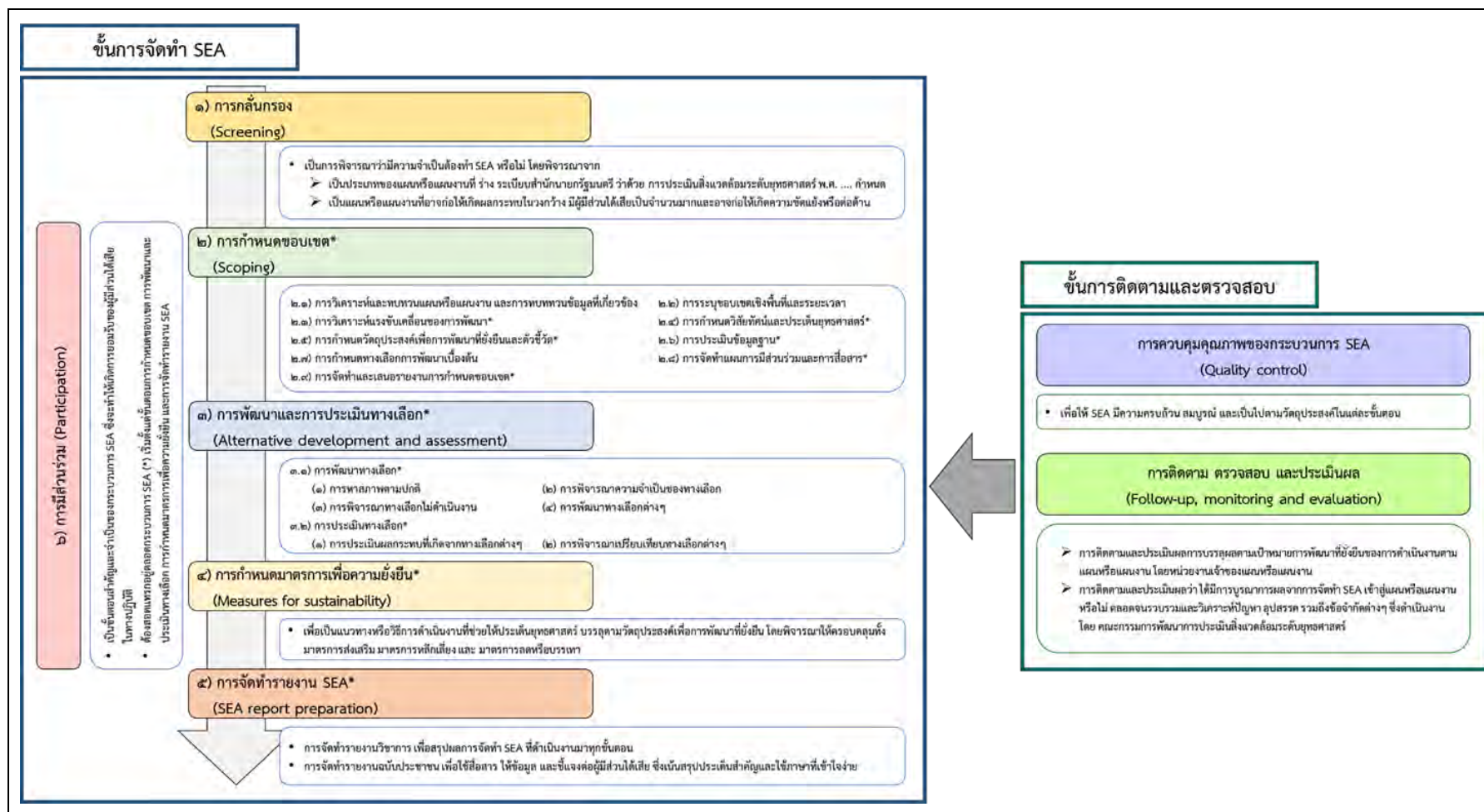
(3) การจัดทำร่างแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

โครงการได้ปรับปรุงร่างแนวทางฉบับนี้จากร่างแนวทาง (Guideline) การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (กพย., 2561) ซึ่งเคยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และคณะกรรมการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ โดยเฉพาะกระบวนการการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ การกำหนดตัวชี้วัด รวมถึงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการจัดประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น เรื่อง แนวทาง SEA มาปรับให้สอดคล้องกับบริบทประเทศไทย

โดยมีขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงาน SEA สำหรับผู้ใช้ตามกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ขั้นตอนหลัก ดังนี้ การกลั่นกรอง การกำหนดขอบเขต การพัฒนาและการประเมินทางเลือก การกำหนด

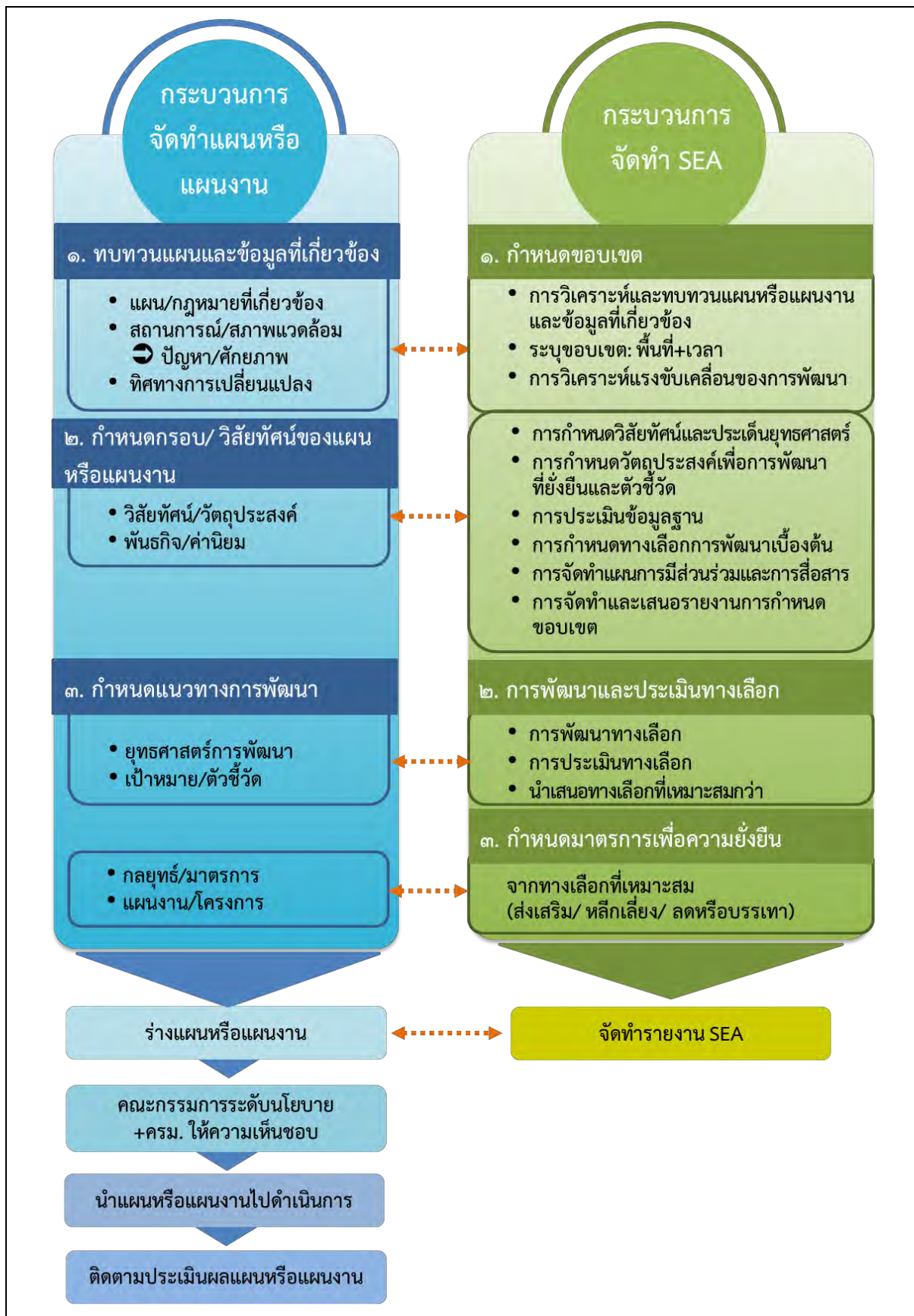
มาตรการเพื่อความยั่งยืน การรายงานผล การมีส่วนร่วม การควบคุมคุณภาพของกระบวนการ SEA และการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังรูปที่ 1.2-1

รวมถึงการบูรณาการกระบวนการ SEA เข้าสู่กระบวนการแผนหรือแผนงาน (Integration of SEA and Plan/ Program) นั้น จะต้องมีการปฏิสัมพันธ์ตลอดเวลา เพื่อนำผลของทั้งสองกระบวนการมาบูรณาการผ่านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย รายละเอียดดังรูปที่ 1.2-2

* การมีส่วนร่วม คือ ขั้นตอนที่บุคคล/ หน่วยงานเข้ามามีส่วนในกระบวนการตัดสินใจโดยการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ รวมไปถึงข้อห่วงกังวลจากผู้มีส่วนได้เสีย โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมสามารถปรับเปลี่ยนได้แล้วแต่ความเหมาะสม

รูปที่ 1.2-1 ขั้นตอนหลักของกระบวนการ SEA

รูปที่ 1.2-2 การบูรณาการกระบวนการ SEA และกระบวนการจัดทำแผนหรือแผนงาน

1.3 การเสริมสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจด้าน SEA ให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

1) การจัดประชุมสนทนาระดับนโยบาย เรื่อง การขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์สู่แผนงานการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยผู้ทรงคุณวุฒิระดับนานาชาติ

โครงการได้เรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณวุฒิและประสบการณ์ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ คือ Professor Maria Rosario Partidario ศาสตราจารย์จาก University of Lisbon ประเทศโปรตุเกส ผู้ทรงคุณวุฒิระดับนานาชาติ และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ซึ่งมีประสบการณ์ในการดำเนินงานมากกว่า 20 ปี เพื่อสร้างองค์ความรู้ และแนวทางการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์สู่แผนงานการพัฒนาที่ยั่งยืน

ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมประชุมมีความเข้าใจใน SEA และร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อจะนำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ไปใช้ประโยชน์ในการจัดทำ พัฒนาและปรับปรุงนโยบาย แผน และแผนงาน การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ประเด็นข้อสังเกตจากการประชุมสนทนาระดับนโยบาย

การประชุมสนทนาระดับนโยบาย เรื่อง การขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์สู่แผนงานพัฒนาที่ยั่งยืน (Policy Dialogue) มีประเด็นสำคัญ คือ ควรมีการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจให้กับทุกภาคส่วน เพื่อสร้างการยอมรับให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยกลไกทางกฎหมายต้องมีความชัดเจนว่าภาคส่วนใดบ้างที่ต้องจัดทำ SEA รวมไปถึงต้องกำหนดกรอบระยะเวลาที่เหมาะสมกับการดำเนินงานอีกด้วย

2) การจัดประชุมสัมมนาเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และระดมความคิดเห็นเรื่อง SEA ให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 ครั้ง

มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ SEA และเผยแพร่ความสำคัญของ SEA ให้กับประชาชนทั่วไปและภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง พร้อมร่วมกันระดมความคิดเห็นจากผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ได้รับการอบรมจากทั่วประเทศ ประกอบด้วย หน่วยงานที่จัดทำรายงานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์โดยเฉพาะ กลุ่มหน่วยงานราชการ องค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันการศึกษา นักวิชาการอิสระ บริษัทที่ปรึกษาที่เกี่ยวข้อง และสื่อมวลชน จำนวนทั้งหมด 444 ราย รายละเอียดดังตารางที่ 1.3-1

ตารางที่ 1.3-1 สรุปกิจกรรมการจัดประชุมสัมมนาเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และระดมความคิดเห็นเรื่อง SEA ให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ลำดับ	กิจกรรม	วัน เดือน ปี	กลุ่มเป้าหมาย	ผู้เข้าร่วมประชุม (ราย)
1	การจัดประชุมสัมมนาเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และระดมความคิดเห็นเรื่อง SEA ให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ครั้งที่ 1	วันจันทร์ที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2562	- หน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ ประกอบด้วย หน่วยงานส่วนกลางและภูมิภาค ที่มีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย แผน และแผนงาน (Policy, Plan, Program) - หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำ SEA โดยตรง - หน่วยงานเอกชนที่มีโครงการพัฒนาขนาดใหญ่	218
2	การจัดประชุมสัมมนาเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และระดมความคิดเห็นเรื่อง SEA ให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ครั้งที่ 2	วันพฤหัสบดีที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562	- องค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม องค์กรพัฒนาเอกชน สถาบันการศึกษา และนักวิชาการอิสระในพื้นที่ - บริษัทที่ปรึกษาที่ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้มีสิทธิทำรายงานเกี่ยวกับการศึกษาและมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบกระเทือนต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม - สื่อมวลชน - ประชาชนทั่วไป	226
ผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น (ราย)				444

ทั้งนี้ ได้นำประเด็นจากการประชุมฯ มาปรับปรุงการจัดทำข้อเสนอการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) และแนวทาง (Guideline) การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในการนำไปปฏิบัติ รวมถึงนำประเด็นสาระและข่าวสารสำคัญ (Key Messages) ไปประกอบการจัดทำคู่มือ SEA ฉบับประชาชน

ประเด็นข้อสังเกตจากการประชุมสัมมนา

การจัดประชุมสัมมนาเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และระดมความคิดเห็นเรื่อง SEA ให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องครั้งที่ 1 และ 2 นั้น มีประเด็นสำคัญ คือ ควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับ SEA โดยเฉพาะกับบุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดย สศช. อาจต้องเข้ามามีบทบาทเป็นวิทยากรหลัก รวมไปถึงต้องมีแนวทางปฏิบัติ มาตรฐานและเอกสารอ้างอิงที่ชัดเจน เข้าใจง่าย สามารถนำไปประยุกต์กับแผนและแผนงานต่างๆ ได้จริง ก่อนการบังคับใช้หรือผลักดันกฎหมายที่รองรับการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ และเปิดโอกาสให้นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญต่างๆ เข้ามามีบทบาทในการร่วมกันวิเคราะห์และพัฒนาเครื่องมือในการประเมินสิ่งแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ รวมถึงเปิดโอกาสให้

ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันได้ทุกภาคส่วน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

3) การศึกษาดูงานในต่างประเทศออสเตรเลียที่ประสบความสำเร็จในการขับเคลื่อน SEA ไปสู่การปฏิบัติ จำนวน 3 แห่ง

โครงการได้ศึกษาดูงานในต่างประเทศออสเตรเลียที่ประสบความสำเร็จในการขับเคลื่อน SEA ไปสู่การปฏิบัติ ในระหว่างวันอังคารที่ 29-วันพฤหัสบดีที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2562 จำนวน 3 แห่ง โดยมีผู้เข้าร่วมศึกษาดูงานทั้งหมด 5 คน ประกอบด้วย ผู้แทนสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำองค์ความรู้ มุมมอง และประสบการณ์ต่อแนวทางการขับเคลื่อน SEA และกรณีตัวอย่างความสำเร็จในการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์มาต่อยอดและประยุกต์ใช้ในการพัฒนาด้านนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย โดยมีบรรยากาศการศึกษาดูงานต่างประเทศ และสรุปประเด็นสำคัญต่างๆ ที่ได้รับจากการไปศึกษาดูงาน ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

Department of Foreign Affairs Office, Collins Street, Melbourne

คณะศึกษาดูงานได้รับฟังบรรยายเรื่องยุทธศาสตร์การวางแผนพัฒนาเมืองขนาดใหญ่ (Metropolitan Planning Strategies) ของเมืองเมลเบิร์น ทั้งนี้ คณะผู้ศึกษาได้มีข้อสังเกต ดังนี้ การดำเนินงานใน Melbourne Strategic Assessment คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน การมีกรอบข้อตกลงระหว่างระดับรัฐและประเทศ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน กรอบระยะเวลา ตลอดจนขั้นตอนที่ชัดเจนในการขจัดความเสี่ยง หรือการสูญเสียไป เพื่อให้การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ของเมืองเมลเบิร์นประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับจากประชาชนเจ้าของพื้นที่

Western Treatment Plant, Melbourne Water, Werribee District, Victoria

คณะศึกษาดูงานได้รับฟังบรรยายและนำชมพื้นที่บริเวณต่างๆ ของหน่วยบำบัดน้ำเสียของรัฐวิคตอเรียและเมืองเมลเบิร์น ทั้งนี้ คณะผู้ศึกษาได้มีข้อสังเกต ดังนี้ หน่วยงานได้มีการวางแผนการจัดการน้ำเสียเชิงยุทธศาสตร์ในระยะยาว เพื่อรองรับการขยายตัวของประชากรในอนาคต โดยความสำเร็จของการบำบัดน้ำเสียของโครงการ นอกจากการนำน้ำที่ผ่านการบำบัดแล้วกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่แล้ว พบว่าพื้นที่กักเก็บน้ำกลายเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำซึ่งได้รับการประกาศเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญ (RAMSAR Site)

Melbourne Water Office, 990 La Trobe Street, Docklands, Melbourne

คณะศึกษาดูงานได้รับการบรรยายเรื่องการวางแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Water Resource Planning) ของเมืองเมลเบิร์น ทั้งนี้ คณะผู้ศึกษาได้มีข้อสังเกต ดังนี้

เมืองเมลเบิร์นได้แบ่งแผนปฏิบัติการออกเป็นแผนระยะยาว 50 ปี แผนระยะกลาง 10 ปี และแผนระยะสั้นที่ตอบสนองปีต่อปี โดยการจัดการน้ำแบบบูรณาการ (Integrated Water Management) ไม่ได้มีกฎหมายบังคับให้นำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์มาประยุกต์ใช้ แต่ในแนวทางและขั้นตอนหลักในการจัดทำแผนได้ครอบคลุมหลักการสำคัญ ได้แก่ การพัฒนาและประเมินทางเลือกของระบบการจัดการน้ำ การมีส่วนร่วมจากประชาชนในการพิจารณาแผนและการตัดสินใจ และมีการบูรณาการมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล

สรุปประเด็นข้อสังเกตจากการศึกษาดูงาน ณ ประเทศออสเตรเลีย

จากการศึกษาดูงาน ณ ประเทศออสเตรเลีย สะท้อนให้เห็นว่า การขับเคลื่อนฯ ในประเทศไทยมีความเป็นไปได้ โดยการบังคับใช้ด้วยกฎหมายแก่หน่วยงานเจ้าของแผนการพัฒนา หรือให้หน่วยงานเจ้าของแผนพัฒนา ไปพิจารณาความเหมาะสมของขั้นตอนและวิธีการเชื่อมโยงและบูรณาการหลักการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์เข้าไปในกระบวนการและขั้นตอนในการจัดทำแผนฯ โดยตรง ดังตัวอย่างเช่น เมืองเมลเบิร์น รัฐวิกตอเรีย ได้จัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของเมืองเมลเบิร์น เป็นต้น

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาบริบทของประเทศไทยแล้วนั้น อาจมีความแตกต่างในหลากหลายแง่มุม โดยเฉพาะเป็นประเทศกำลังพัฒนา มีแผนการพัฒนาเป็นจำนวนมาก และความตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ในการขับเคลื่อน SEA ของประเทศไทย จำเป็นต้องเร่งสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมหรือ SEA อย่างเป็นระบบ และเตรียมปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อน SEA ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

4) การจัดทำคู่มือ SEA ฉบับประชาชน

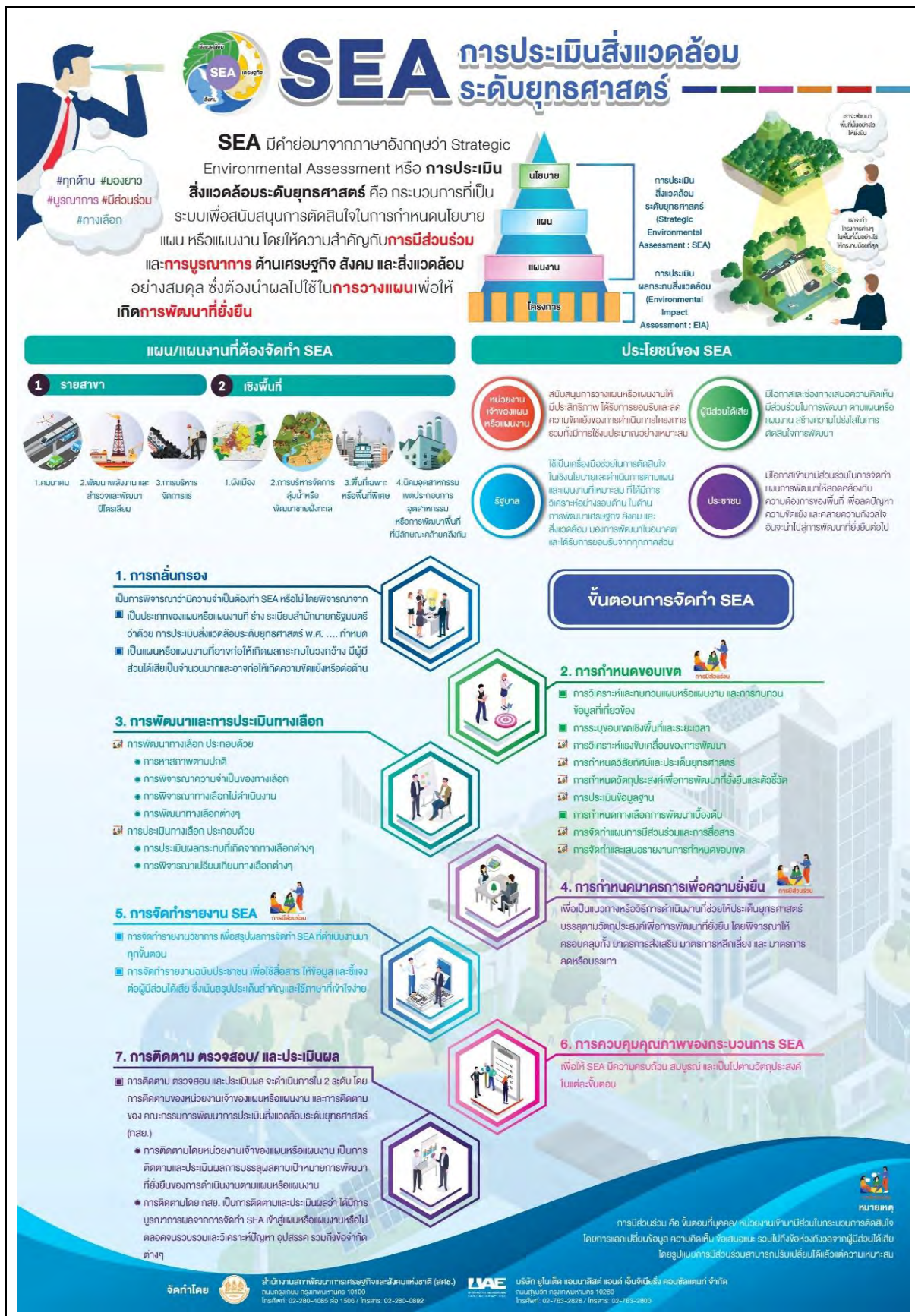
โครงการได้ออกแบบคู่มือการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ฉบับประชาชน หรือคู่มือเพื่อการสื่อสารสาธารณะ จำนวน 10,000 เล่ม เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ และเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ โดยให้ความสำคัญกับประโยชน์ของ SEA กระบวนการ SEA การมีส่วนร่วมในกระบวนการ SEA และความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของภาคประชาชน อย่างไรก็ตาม (รูปที่ 1.3-1) ซึ่งมีหัวข้อหลัก ประกอบด้วย SEA คืออะไร หลักการ SEA ที่ดี ประโยชน์ของ SEA ขั้นตอนต่างๆ ของ SEA บทบาทและช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อ SEA แผนหรือแผนงานที่เข้าข่ายควรจัดทำ SEA และหน่วยงานที่พิจารณา SEA

รูปที่ 1.3-1 คู่มือ SEA ฉบับประชาชน

5) การจัดทำและผลิตโปสเตอร์เกี่ยวกับกระบวนการ SEA

โครงการได้ดำเนินการจัดทำและผลิตโปสเตอร์เกี่ยวกับกระบวนการ SEA ขนาด A3 จำนวน 100 แผ่น (รูปที่ 1.3-2) เพื่อใช้เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ในการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดทำ SEA ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป โดยมีหัวข้อหลักสำคัญ ประกอบด้วย SEA คืออะไร แผน/แผนงานที่เข้าข่ายควรจัดทำ SEA ประโยชน์ของ SEA และขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงาน SEA

รูปที่ 1.3-2 पोสเตอร์เกี่ยวกับกระบวนการ SEA

6) การจัดทำคำถามที่พบบ่อย (Frequently Asked Question: FAQ)

โครงการได้ดำเนินการจัดทำคำถามที่พบบ่อย (Frequently Asked Question: FAQ) พร้อมคำตอบ โดยนำองค์ความรู้จากการประมวลผลการประชุมระดมความคิดเห็น เรื่อง แนวทาง SEA และจากการฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA ทั่วประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบการขับเคลื่อน SEA ของ สศช. ในการสนับสนุนการจัดทำ SEA ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีหัวข้อหลักสำคัญ ประกอบด้วย

- ความเข้าใจเกี่ยวกับ SEA ประกอบด้วย การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) คืออะไร ทำไมเราต้องทำ SEA เป็นต้น
- ขั้นตอนกระบวนการของ SEA ประกอบด้วย SEA มีขั้นตอน กระบวนการ และวิธีการที่ชัดเจน ถูกต้อง น่าเชื่อถือ หรือไม่ ยังมีความยุ่งยากในการศึกษาหรือไม่ อย่างไร แผนหรือแผนงานใดบ้างที่ต้องทำ SEA เป็นต้น
- กลไกการขับเคลื่อน SEA ประกอบด้วย SEA มีระเบียบ กฎหมายรองรับหรือไม่ เพื่อใช้อ้างอิงเป็นหลักที่ต้องถือปฏิบัติ และเป็นแนวทางที่หน่วยงานและประชาชนจะใช้เป็นเหตุผลความจำเป็นที่ต้องนำไปใช้ จะทำอะไร จึงจะทำให้ SEA ได้รับการยอมรับ การนำไปใช้และเกิดประโยชน์ที่เชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศไทย เป็นต้น

2. บทเรียนที่ได้จากการดำเนินงานโครงการ

การใช้ SEA เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทยในทศวรรษที่ผ่านมา ยังมีความท้าทายหลายเรื่อง โดยมีเรื่องที่สำคัญ เช่น 1) ขาดความรู้ความเข้าใจ SEA ที่ถูกต้องและตรงกัน 2) การนำนโยบาย SEA สู่การปฏิบัติยังขาดทรัพยากร บุคลากรและเครื่องมือสนับสนุน 3) การตอบสนองของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนายังมีจำกัด และ 4) องค์ความรู้ และกลไกการบริหารจัดการยังไม่เพียงพอ เป็นต้น ปัญหาอุปสรรคและความท้าทายเหล่านี้ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญโดยเสนอแนวทางการขับเคลื่อน SEA ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ในปี พ.ศ. 2561-2562 **บทเรียนของการขับเคลื่อนอย่างจริงจังในระยะแรกนี้ ที่สำคัญคือ การสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง การจัดทำแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม และการสร้างโอกาสในการแสดงความคิดเห็นของทุกภาคส่วน** ซึ่งผลการดำเนินงานเหล่านี้มีผลในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้และเป็นแรงกระตุ้นให้การใช้ SEA กลับมาเป็นประเด็นสำคัญและเป็นรูปธรรม มีวิสัยทัศน์ มีเป้าหมายการใช้ SEA เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การดำเนินโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะ**การสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ SEA** ให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดฝึกอบรมทางวิชาการทั่วประเทศอย่างกว้างขวางสำเร็จเกินกว่าเป้าหมายในเชิงปริมาณผลผลิต จำนวน 900 คน และในเชิงคุณภาพ โดยหลักสูตรการฝึกอบรมแบบเข้มข้น 5 วัน ทำให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องไปสู่หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมถึงผู้สนใจ นักวิชาการ อาจารย์และองค์กรอิสระ ซึ่งสามารถชี้วัดได้จากผล

การประเมินตนเอง (Self-Assessment) ระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรมที่มีค่าคะแนนเพิ่มสูงขึ้นเป็นเท่าตัว อีกทั้งหลักสูตรการฝึกอบรมยังเป็นที่ยอมรับจากผู้เข้ารับการอบรม โดยชี้วัดได้จากผลการประเมินสถานภาพความรู้สึก (Smiling Face) ที่มีการประเมินความรู้สึกของผู้เข้ารับการอบรมในทุกวัน ซึ่งส่วนใหญ่มีความรู้สึกพึงพอใจต่อหลักสูตรและรูปแบบการฝึกอบรมและดีขึ้นตามลำดับของแต่ละวัน อีกทั้งยังสามารถชี้วัดได้จากจำนวนของผู้เข้ารับการอบรมที่มีเพิ่มขึ้นในแต่ละรอบของการฝึกอบรม เนื่องจากมีการประชาสัมพันธ์บอกต่อ (Word of Mouth) จากผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมกันเอง ซึ่งถือเป็นส่วนที่ช่วยประชาสัมพันธ์หลักสูตรและยืนยันประสิทธิภาพของหลักสูตรได้

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เสริมสร้างความตระหนักถึงความสำคัญ ของ SEA โดยเฉพาะกับหน่วยงานที่มีบทบาทภารกิจในการจัดทำแผนหรือแผนงาน ให้เห็นถึงความสำคัญของการนำ SEA ไปบูรณาการร่วมกับการจัดทำแผนพัฒนาต่างๆ และยังทำให้องค์ความรู้ของ SEA ในประเทศไทยชัดเจนมากยิ่งขึ้น และสามารถตอบคำถามและปัญหาที่หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องสงสัยและประสบตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาหลายปี ตั้งแต่ SEA ถูกบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 จนถึงฉบับที่ 12 ซึ่งเป็นการสร้างพื้นที่และโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจน **ผู้สนใจ ได้มีการเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่หลากหลาย กว้างขวางและนำ SEA กลับเข้ามาเป็นที่สนใจ และให้ความสำคัญอีกครั้งได้ในตลอดระยะเวลาโครงการ พ.ศ. 2562** หน่วยงานราชการต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดทำนโยบาย แผนหรือแผนงานการพัฒนาพื้นที่และรายสาขาที่เกี่ยวข้อง **ได้เรียนรู้ SEA อย่างจริงจังและถูกต้อง** ส่งผลให้ SEA ได้รับการกล่าวถึงและเกิดการยอมรับการนำไปใช้มากขึ้น มีการเล็งเห็นความสำคัญของการสร้างขีดความสามารถขององค์กรและกลไกการทำงาน และตระหนักถึงบทบาทภารกิจเพื่อบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยใช้กระบวนการ SEA เป็นเครื่องมือสนับสนุน **การจัดทำแผนหรือแผนงาน**อย่างเป็นรูปธรรม และลดความเห็นแตกต่างและความเข้าใจผิดลงได้ในระดับที่ดีตลอดการดำเนินงานโครงการขับเคลื่อน SEA นี้

การดำเนินโครงการส่งผลให้นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญได้**พบทวนและระดมสมองเพื่อปรับปรุงแนวทางปฏิบัติ SEA** ของประเทศไทยอย่างเป็นรูปธรรม แนวทาง SEA ที่ปรับปรุงใหม่จากผลลัพธ์ของโครงการนี้เป็นองค์ความรู้กลางของประเทศที่จะขับเคลื่อน SEA ให้ตรงตามวัตถุประสงค์การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ แนวทางฯ ได้พัฒนาขั้นตอน กระบวนการศึกษา SEA ของประเทศไทย เป็น**ความก้าวหน้าในการขับเคลื่อน SEA** ของประเทศไทย ที่เคยประสบปัญหาความล่าช้าและไม่เป็นที่ยอมรับทางวิชาการจากหน่วยงานและสาธารณะ แนวทางปฏิบัติ SEA ที่พัฒนาขึ้นในโครงการมาจากการ**เรียนรู้ร่วมกันจากการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม SEA** ซึ่งได้ตอบคำถาม ปัญหาการศึกษาและประสบการณ์ด้าน SEA ที่ผ่านมาของประเทศไทย ดังนั้น แนวทาง SEA ที่ปรับปรุงใหม่ได้จากบทเรียนในประเทศและตัวอย่างจากต่างประเทศ นำมาสังเคราะห์เพื่อให้เกิดความถูกต้องเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยและสอดคล้องกับแนวทางในระดับสากลด้วย แนวทาง SEA ที่พัฒนาขึ้น

จะเป็นเอกสารอ้างอิงที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถไปทดลองใช้จริงในระยะต่อไป อนึ่ง การใช้แนวทาง SEA จะต้องทำความเข้าใจควบคู่กับการได้รับการฝึกอบรมด้วย

หลักสูตรการฝึกอบรม SEA ที่พัฒนาขึ้นในโครงการนี้ เป็น **State-of-the-Art** ของการสอน SEA ซึ่งเป็นดำเนินการฝึกอบรมที่เข้มข้น (Intensive) โดยหลักสูตรได้พัฒนาจากหลักการคิดเป็นระบบ (System Thinking) และการใช้กระบวนการคิดตีความปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Design Thinking) ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (Participatory Training) เนื้อหาบทเรียนอย่างละเอียดและตามลำดับของกระบวนการ SEA มีการใช้กรณีศึกษาสมมติในการทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมคิดและลงมือปฏิบัติ ทั้งนี้ หลักสูตรนี้จะสามารถนำไปต่อยอดและขยายผลในการฝึกอบรมของหน่วยงานต่างๆ และขององค์กรและสถาบันการศึกษา เพื่อทำให้ความรู้ความเข้าใจ SEA สัมฤทธิ์ผลได้ต่อเนื่อง เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนของประเทศไทย นอกจากนี้ ผลสัมฤทธิ์จากการฝึกอบรมยังเป็นพื้นที่และโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้แลกเปลี่ยนแนวทางการศึกษา SEA ของประเทศให้เข้าใจตรงกัน และทำให้ระเบียบวิธีการศึกษาและประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์มีทิศทางเดียวกันอีกด้วย อีกทั้งเป็นโอกาสให้นักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญด้าน SEA ของประเทศได้ใช้เป็นเวทีแลกเปลี่ยนเทคนิค ขั้นตอนในรายละเอียดของการสอนและให้ความรู้ SEA ที่ถูกต้อง ซึ่งไม่เคยดำเนินงานในลักษณะนี้มาก่อน ผลพลอยได้สำคัญจากการฝึกอบรมดังกล่าว คือ **การสร้างกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ SEA ในการสอนและขยายผลของประเทศ** ที่ใช้หลักการสอนในทิศทางเดียวกัน

อีกความสำเร็จหนึ่งของโครงการ คือ **การอธิบายและให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนให้เข้าใจ SEA อย่างถูกต้อง เข้าใจได้ง่ายขึ้น** และทำให้เห็นประโยชน์และโอกาสในการมีส่วนร่วม โดยการจัดทำคู่มือ SEA เพื่อการสื่อสารสาธารณะฉบับประชาชน และจะเป็นการทำให้ SEA เกิดการยอมรับมากขึ้นในระดับประชาชน

ในการทบทวนและปรับปรุงแนวทาง SEA ของโครงการ มีผลต่อการทบทวนข้อเสนอการจัดทำ การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ และร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมิน สิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. .... ด้วย บทเรียนและผลผลิตจากโครงการในการพัฒนาหลักสูตร การฝึกอบรมและการเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างต่อเนื่องและกว้างขวาง สนับสนุนข้อเสนอ การขับเคลื่อนที่สร้างกลไกการบริหารจัดการ SEA ของประเทศไทย ให้ทิศทางและขอบเขตการนำ SEA ไปใช้ในระยะเริ่มต้น มีกลไกสนับสนุนระดับประเทศ ระดับหน่วยงาน และการใช้แนวทาง SEA เป็นเครื่องมือ ในการขับเคลื่อน และระเบียบในการดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม ผลการดำเนินงานโครงการมีส่วนสำคัญทำให้ ข้อเสนอการจัดทำ SEA และร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. .... ซึ่งคณะอนุกรรมการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ และ สศช. กำลังปรับปรุง มีขอบเขต กลไก และองค์ประกอบที่ครบถ้วนและชัดเจน นำไปสู่การเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป เนื่องจากโครงการ ได้สาธิตให้ประจักษ์ว่า แนวทางการขับเคลื่อนดังกล่าวเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและก้าวข้ามปัญหาอุปสรรค

และข้อจำกัดที่สำคัญต่างๆ ได้ แม้ว่าจะยังต้องทดสอบการนำไปใช้โดยหน่วยงานเจ้าของแผนหรือแผนงานในระยะถัดไป ทั้งนี้ หลักการเหตุผล สำคัญและกลไก การบริหารจัดการ SEA ที่ กพย. คณะอนุกรรมการ SEA และ สชช. ได้กำหนดนโยบายและทิศทางการขับเคลื่อนต่างๆ นั้นเห็นว่ายังคงเหมาะสม และนำไปสู่การขับเคลื่อนระยะต่อไป ถึงแม้ว่ายังมีความท้าทาย แต่ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญได้รับการตอบสนองและมีแนวทางการปรับปรุงแก้ไขจากการดำเนินงานโครงการนี้แล้วเป็นส่วนใหญ่ สรุปประเด็นปัญหาอุปสรรคที่เคยประสบก่อนโครงการนี้ และโครงการนี้ได้แก้ไขและตอบสนองแล้ว ดังนี้

- ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของ SEA ผ่านหลักสูตรการฝึกอบรมที่เห็นผลจากการเรียนรู้
- ความตระหนักถึงความสำคัญของ SEA
- แนวทางการจัดทำ SEA ที่เหมาะสม ชัดเจนและนำไปปฏิบัติ อ้างอิงได้
- บุคลากร ผู้เชี่ยวชาญในการจัดทำ SEA มีมากขึ้น และมีองค์ความรู้ที่ถูกต้อง
- ย้ำแนวทางในการขับเคลื่อนสำหรับหน่วยงานภาครัฐด้วยเป้าหมายร่วมกัน คือการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการขับเคลื่อน SEA

การขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ให้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการจัดทำนโยบาย แผน และแผนงานของประเทศที่มุ่งไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยการผลักดันการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์นั้น นายกรัฐมนตรีได้ให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว และสั่งการให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการจัดทำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ในการวางแผนการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งการขับเคลื่อน SEA ในระยะถัดไป ควรนำการขับเคลื่อนในระยะปี พ.ศ. 2561-2562 ไปสืบต่อขยายผลและนำร่องเพื่อบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืน หัวใจสำคัญของความสำเร็จของ SEA ซึ่งเป็นเป้าหมายของนโยบายการขับเคลื่อน SEA ในระยะถัดไป คือ **“SEA ต้องนำไปใช้จริงอย่างถูกต้องและบูรณาการกับแผนและแผนงานการพัฒนา โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความพร้อม มีกลไกสนับสนุน และมีความเชื่อมโยงสอดคล้องกัน”**

การขับเคลื่อน SEA เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง หากไม่นำ SEA มาใช้เป็นเครื่องมือและสร้างกระบวนการ โดยการบูรณาการในการจัดทำแผนและแผนงานพัฒนาประเทศแล้ว ประเทศไทยจะสูญเสียโอกาสในการบรรลุความสำเร็จของการพัฒนาที่ยั่งยืน การขับเคลื่อนจึงมีเป้าหมายระยะยาว ด้วยวิสัยทัศน์ที่ให้การพัฒนาประเทศได้คุณภาพของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มองอนาคตร่วมกันให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องกำหนดให้ SEA เป็นหนึ่งในเครื่องมือ

สำคัญสนับสนุนภารกิจเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และต้องบูรณาการการใช้เครื่องมือ SEA ในการจัดทำแผนและแผนงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขับเคลื่อน SEA มีความสอดคล้องและสนับสนุนกับแผนการปฏิรูปประเทศเรื่อง ระบบการประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืน (SEA) ซึ่งชี้ว่าการขับเคลื่อน SEA ก่อให้เกิดผลลัพธ์ด้านบวกในการบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีเป้าประสงค์หลัก คือ

- 1) เพื่อให้ยุทธศาสตร์การพัฒนา ทั้งระดับประเทศ รายสาขา และเชิงพื้นที่ สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนมากขึ้น และลดความขัดแย้งระหว่างยุทธศาสตร์ต่างๆ โดยเฉพาะความขัดแย้งระหว่างยุทธศาสตร์รายสาขากับยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่
- 2) เพื่อใช้ระบบ SEA เป็นเครื่องมือเพิ่มขีดความสามารถในการกำหนดยุทธศาสตร์ร่วมกันของภาคส่วนต่างๆ ในสังคม และบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่ง SEA ได้รับความสำคัญในแผนระดับประเทศอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 จนถึงฉบับที่ 12 จนถึงแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ได้มีการระบุเรื่อง SEA ไว้อย่างชัดเจน เป็นการย้ำความสำคัญของการขับเคลื่อน SEA ของประเทศไทย ในการเป็นกรอบนโยบายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากบทเรียนตลอดจนปัญหาอุปสรรคและความท้าทายของโครงการนี้ จึงนำไปสู่ข้อเสนอแนะนโยบายการขับเคลื่อน SEA ที่กำหนดทิศทางการขับเคลื่อนที่ต้องดำเนินงานร่วมกันต่อไป ตามลำดับ 4 เรื่อง ดังนี้

- 1) **การเตรียมความพร้อมในการนำ SEA ไปใช้** ของหน่วยงานภาครัฐซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำแผนและแผนงานที่ต้องจัดทำ SEA ควรต้องสร้างองค์ประกอบสนับสนุนความพร้อมด้านบุคลากร องค์ความรู้และงบประมาณ ในแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงานฯ นอกจากหน่วยงานภาครัฐแล้ว ความพร้อมของสถาบัน (Institution) ที่ประกอบด้วยหน่วยงานภาคการศึกษาและวิจัยควรต้องพัฒนาองค์ความรู้ด้าน SEA ให้มากยิ่งขึ้น สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ควรสนับสนุนความพร้อมด้านองค์ความรู้ ฐานข้อมูลกลาง และกลไกการทำงานและภารกิจร่วมกันตามนโยบายประเทศเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน

- 2) **กลไกสำคัญที่ใช้สนับสนุน SEA** มี 2 กลไก ประกอบด้วย:

- (1) **การใช้กฎหมายและระเบียบข้อบังคับ** ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติร่วมกัน เริ่มต้นจากการใช้ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. .... เป็นกลไกของหน่วยงานภาครัฐร่วมกันก่อน และพิจารณาการบังคับใช้กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับอื่นๆ ที่สนับสนุนด้วย

- (2) **การจัดตั้งกลไกการดำเนินงานและกำกับติดตาม** ให้งานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดตั้งหรือมอบหมายการดำเนินงานและกำกับติดตาม SEA ขึ้นในระดับหน่วยงาน เพื่อประสานกับกลไกระดับชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และคณะกรรมการการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ที่ดำเนินการกิจอยู่ในปัจจุบัน) หรือคณะกรรมการพัฒนาสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ที่จะเข้ามาดำเนินการกิจในอนาคต) จะเป็นกลไกการทำงานร่วมกันในการสนับสนุน กำกับ และติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อสร้างกลไกการรับผิดชอบร่วมกันภายในกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และฉบับที่ 13
- 3) **การสร้างเชื่อมโยงการใช้ SEA ระหว่างหน่วยงาน** การเชื่อมโยงจะทำให้เครื่องมือองค์ความรู้และกลไกการดำเนินงาน SEA สอดคล้องกัน โดยใช้แนวทางปฏิบัติ SEA เดียวกัน มีตัวชี้วัดร่วมกัน ตลอดจนการเชื่อมโยงฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีเป้าหมายดำเนินงานร่วมกันอยู่แล้ว เพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพของผลสอดคล้องของผลการดำเนินงาน SEA การเชื่อมโยงเน้นการสื่อสารข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ และทรัพยากรบุคคลระหว่างกัน มีการประกันคุณภาพของการดำเนินงาน SEA และการติดตามประเมินผลว่า แผนและแผนงานการพัฒนาของหน่วยงาน ซึ่งรับผิดชอบได้มุ่งสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยใช้ตัวชี้วัดและเกณฑ์การพิจารณาร่วมกัน และปรับปรุงการใช้ SEA ให้เชื่อมโยง สอดคล้องกันในทุกหน่วยงานภายในกรอบแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี
- 4) **การพัฒนาองค์ความรู้ด้าน SEA อย่างต่อเนื่อง** โดย สศช. ควรทบทวนแนวทาง SEA เป็นระยะอย่างน้อยทุกกรอบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และหน่วยงานที่รับผิดชอบควรนำองค์ความรู้ SEA ไปสู่การฝึกอบรมและการสร้างขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะถัดไปควรเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้บริหารระดับสูง ในการใช้ SEA ในการบูรณาการเข้าสู่แผนและแผนงาน ตลอดจนสนับสนุนให้หน่วยงานประเมินและติดตามผลการใช้ SEA ที่ผ่านมา และนำบทเรียน ความรู้และประสบการณ์มาพิจารณาความจำเป็นในการจัดทำแนวทาง SEA เฉพาะรายสาขา เพื่อให้การขับเคลื่อน SEA ไปในทิศทางที่ถูกต้อง เกิดการยอมรับและมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียและหน่วยงานที่รับผิดชอบ และเกิดความเข้าใจต่อประชาชน ผู้สนใจทุกระดับ ทั้งนี้ จะต้องวิเคราะห์บทเรียนต่างๆ ในการใช้ SEA ของหน่วยงานของรัฐ ที่ได้ดำเนินงาน SEA มาประกอบการปรับปรุงด้วย

อีกทั้งหากไม่ขับเคลื่อนหรือไม่เร่งการบูรณาการ SEA กับแผนการพัฒนา จะทำให้เกิดผลลัพธ์ทางลบ ส่งผลให้เกิดการสูญเสียโอกาสในการสร้างคุณภาพของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จนอาจเกิดความเสียหายที่ไม่สามารถย้อนกลับคืนได้ หรือส่งผลให้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การใช้

ต้นทุนทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานของประชาชน สันเป็ลื่อง ไม่คุ้มค่า และไม่เพียงพอ อีกทั้งสูญเสียงบประมาณ เกิดความซ้ำซ้อนในการพัฒนาที่มีใช่วางเลือกที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ของทรัพยากรที่มีอยู่ของประเทศ นอกจากนี้ ยังทำให้ขาดการวางแผนไปสู่วิสัยทัศน์ที่มองไปในอนาคตข้างหน้าระยะยาว จนก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคม และความล่าช้าในการพัฒนาด้านต่างๆ เนื่องจากไม่สามารถสร้างคุณภาพได้ในทุกด้าน และไม่สามารถรักษาระบบนิเวศ ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียได้

3.2 ข้อเสนอแนะการดำเนินงานในระยะต่อไป

ถึงแม้ว่าโครงการจะเป็นไปตามวัตถุประสงค์และบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่ สศช. กำหนดไว้ แต่ยังเป็นเพียงก้าวแรกสู่วิสัยทัศน์ เพื่อให้ SEA เป็นเครื่องมือหลักที่ใช้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งผลจากการศึกษาของโครงการได้ชี้ว่า การขับเคลื่อน SEA ของประเทศไทยต้องขยายผลต่อไปและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้เสีย นำความรู้ บทเรียนและเครื่องมือที่เป็นผลผลิตของโครงการไปใช้ และติดตามประเมินผลสำเร็จว่ายั่งยืนได้หรือไม่ และควรปรับปรุงเพิ่มเติมอะไร และอย่างไร ทั้งนี้ การดำเนินงาน SEA ต้องใช้ทรัพยากร บุคลากร และงบประมาณ ดังนั้น จะต้องขับเคลื่อนไปในลักษณะและวิธีการซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ สามารถจะบูรณาการกับกระบวนการจัดทำแผนหรือแผนงาน และทำให้ SEA สนับสนุนส่งเสริมให้หน่วยงานดำเนินการได้ สำเร็จตามภารกิจบทบาทความรับผิดชอบหลัก ตามกฎหมายหรือระเบียบที่บังคับใช้อยู่

ทั้งนี้ จากข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการขับเคลื่อน SEA (หัวข้อ 7.2) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งหน่วยงานเจ้าของแผนฯ ควรร่วมกันขับเคลื่อน โดยกำหนดแผนที่นำทาง (Roadmap) ร่วมกันในการดำเนินงานในระยะต่อไป ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะปัจจุบัน (ปีปัจจุบัน พ.ศ. 2563)

เป้าหมาย : สนับสนุนให้ส่วนราชการปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ และใช้แนวทาง SEA ที่ถูกต้อง ประเมินผลสัมฤทธิ์ของ SEA ในระยะแรกว่าสำเร็จระดับใด รวมทั้งถอดบทเรียนการใช้แนวทาง SEA เพื่อวางแผนการขับเคลื่อนในระยะถัดไป

1) เร่งรัดการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. .... เพื่อให้มีคณะกรรมการพัฒนาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (กสย.) และเป็นกลไกในการพัฒนาระบบ SEA และติดตามประเมินผลการจัดทำ SEA ของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) ส่งเสริมการใช้แนวทาง SEA ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2563) ในการดำเนินงาน SEA ใหม่ หรือที่จะทบทวนในรอบการจัดทำแผนหรือแผนงานระยะถัดไป พร้อมทั้งติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์ เพื่อรายงานต่อ กสย. และส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำแนวทางเฉพาะรายสาขา หรือเชิงพื้นที่

3) ติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์ของการจัดทำ SEA ในช่วงระยะที่ผ่านมา เพื่อนำมาปรับปรุงในการจัดทำแผนหรือแผนงานที่เฉพาะเจาะจงรายสาขาหรือเชิงพื้นที่ หรืออาจจัดทำเป็นคู่มือการจัดทำแผนหรือแผนงาน โดยสรุปบทเรียน วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค รวมไปถึง ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงาน SEA ที่ผ่านมา

ระยะที่ 2 ระยะกลาง (ปี พ.ศ. 2564-2565)

เป้าหมาย : ประเมินผลการใช้ SEA ของหน่วยราชการที่ใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ จากแผนหรือแผนงานนำร่อง สร้างขีดความสามารถต่อเนื่องและสร้างฐานข้อมูล SEA ของประเทศเป็นข้อมูลสำหรับการขับเคลื่อนในระยะยาวต่อไป

4) สนับสนุนการจัดทำ SEA นำร่องในการบูรณาการกับแผนหรือแผนงาน เพื่อให้ผลการศึกษาามีอิทธิพลต่อการปรับปรุงแผนและแผนงานสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกระดับ ทั้งในรายสาขาและเชิงพื้นที่ในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค จนถึงระดับจังหวัด โดยในระยะแรกจะให้ลำดับความสำคัญกับหน่วยงานที่ต้องดำเนินงานตามร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. .... และหน่วยงานภาครัฐ (เช่น การศึกษานำร่อง SEA of Rayong Provincial Development, 2019 และ การศึกษา SEA นำร่องของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง)

5) ส่งเสริมการดำเนินงานสร้างขีดความสามารถ (Capacity Building) แก่ทุกภาคส่วน และประชาชนที่มีส่วนร่วมใน SEA ทั้งด้านบุคลากร ความรู้ และเครื่องมือ โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มเป้าหมายระดับนโยบายและมีอำนาจในการตัดสินใจ และที่มีบทบาทในการศึกษาและการสื่อสารสาธารณะ (ใช้และขยายผลหลักสูตรการฝึกอบรม SEA, สศช., 2562)

6) ส่งเสริมการจัดทำระบบข้อมูล SEA ของประเทศ (SEA Outreach and Database) เพื่อให้มีองค์ความรู้ส่วนกลาง ซึ่งสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ให้มีความเข้าใจในทิศทางเดียวกันและเป็นองค์ความรู้ที่ถูกต้องและสร้างเครือข่ายนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ

ระยะที่ 3 ระยะยาว (ปี พ.ศ. 2566-2570)

เป้าหมาย : ใช้เครื่องมือ SEA ในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 รวมถึงแผนและแผนงานทุกระดับที่เหมาะสมกับบริบทความต้องการ ให้ทุกแผนและแผนงานเชื่อมโยงกับเป้าหมายและตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยเครื่องมือ SEA

7) เชื่อมโยง SEA กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SEA for SDGs) อย่างเป็นรูปธรรมและชี้วัดความสำเร็จได้เพื่อสนับสนุนการใช้ SEA เป็นเครื่องมือหนึ่งในการบรรลุเป้าหมายร่วมกันของทุกภาคส่วน และสร้างแรงกระตุ้นและวาระให้เชื่อมโยงดังกล่าวอยู่ในเวทีและพื้นที่แสดงความเห็นของสาธารณะ

8) พิจารณาความเหมาะสมของการใช้ SEA เป็นทางเลือกในการจัดทำแผนและแผนงานในทุกๆระดับ ทั้งการจัดทำแผนและแผนงานเชิงพื้นที่และรายสาขา โดยพิจารณาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการใช้ SEA ระดับกลุ่มจังหวัด ระดับจังหวัด และระดับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

9) สร้างกลไกความร่วมมือและประสานงานของหน่วยงานหลายภาคส่วนทั้งในและต่างประเทศ (Inter-institutional Consultation and Coordination) ในการบูรณาการองค์ความรู้ ร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงาน SEA เพื่อปรับปรุงความโปร่งใส ความเป็นกลาง และการแบ่งปันความรู้และผลประโยชน์ ตลอดจนลดความเสี่ยง (คณะกรรมการพัฒนาระบบ SEA)

สรุปได้ว่า โครงการขับเคลื่อนสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ได้ดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย และให้บทเรียน ผลผลิตต่างๆ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ และทำให้เกิดแรงขับเคลื่อนสู่เป้าหมายระยะต่อไป ที่อยู่บนฐานขององค์ความรู้ กลไกและแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง ชัดเจน และบ่งชี้ว่า ระยะถัดไปจะมีความก้าวหน้าในการขับเคลื่อนการใช้ SEA สู่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และฉบับที่ 13 ด้วยนโยบายการขับเคลื่อนที่เน้นความพร้อมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กลไกด้านกฎหมายและการบังคับใช้ และกลไกการดำเนินงานและกำกับติดตาม การสร้างความเชื่อมโยงและความสอดคล้องของเครื่องมือในการวางแผนพัฒนา ตลอดจนการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง